

A szolgáltatási kibocsátási árak alakulása

Tartalom

Bevezetés.....	2
Az SPPI-indexek legfőbb felhasználási területei.....	3
A szolgáltatási kibocsátási árak megfigyelése Magyarországon.....	3
A megfigyelt szolgáltatási ágazatok főbb jellemzői.....	4
1. Szolgáltatási kibocsátási árindexek	5
1.1. Közúti áruszállítás	5
1.2. Légi szállítás	8
2. Postai tevékenységek	9
2.1. Postai tevékenység (egyetemes kötelezettséggel)	9
2.2. Egyéb postai, futárpostai tevékenység	10
3. Távközlés	12
4. Számítástechnikai tevékenységek	14
4.1. Információtechnológiai szolgáltatás	15
4.2. Információs szolgáltatás.....	17
Összefoglaló	18
Táblázatok	19

Elérhetőségek

Bevezető

A szolgáltatások folyamatosan növekvő gazdasági jelentősége szükségessé teszi az egyes szolgáltatási ágazatok sajátosságait tükröző legfontosabb makrogazdasági mutatók mielőbbi előállítását és alkalmazását. Ez annak ellenére is fontos, hogy a szolgáltatások jelentős része – Szilágyi György professzor nemzetközileg is elterjedt kifejezésével élve – megfigyelésrezisztens¹.

A szolgáltatások statisztikai célú megfigyelésének nemzetközi szinten harmonizált módszertani fejlesztését – beleértve a kiemelten kezelt árstatisztikát is – az ENSZ Statisztikai Bizottságának megbízásából alakult Voorburg-csoport (*Voorburg Group, VG*) koordinálja, amelynek tevékenységében az Európai Unió statisztikai hivatala, az Eurostat is részt vesz.

A hiánypótló *szolgáltatási kibocsátási árindex (Services producer price index, SPPI)* – ami a szolgáltatási ágazatokban nyújtott szolgáltatások átlagos árváltozását tükrözi – egyike az EU ún. alapvető európai gazdasági mutatóinak (*Principial European Economic Indicators, PEEI*). A meghatározott ágazatokra vonatkozó SPPI-indexek negyedéves gyakoriságú, nemzeti fizetőeszközben történő előállítását a rövid távú statisztikákról szóló (STS) EU Tanácsi Rendelet² írja elő a *nem lakossági* célú értékesítésre³ vonatkozóan. A maximális derogációs lehetőségek igénybevétele esetén a tagországoknak a szolgáltatások első körére 2009 augusztusában, a második körre (lásd 3. sz. táblázat) vonatkozóan idén augusztusban kellett/kell továbbítania a 2007 első negyedétől induló, 2006 átlagához viszonyított árindex idősorokat. Az ármelegfigyelésbe kötelezően bevonandó szolgáltatásokat elsősorban a gazdaságban betöltött szerepük, az Európai Központi Bank, a nemzeti számlák, valamint a politikai döntéshozók igényei szerint jelölték ki a jogalkotók.

Az Eurostat ún. „termék” típusú indexek kiküldését kéri, és a jogszabályi kötelezettségen túl – a tagországokkal egyeztetve – néhány olyan területen, ahol a lakosságnak nyújtott szolgáltatások árbevétel aránya jelentős (pl. légi szállítás, posta, távközlés), a tagországaitól elvárja a *teljes ügyfélkört lefedő*⁴ index átadását is. A beérkezett nemzeti szintű árindexek, valamint a megfelelő (legalább 60%-os árbevétel arányú) lefedettség esetén azokból képzett EU-27, EU-15 és EA-16 szintű aggregátumok⁵ az Eurostat honlapján nyilvánosan hozzáférhetők.

Az EU a tágran értelmezett szolgáltatások jelentős körének ármelegfigyelését az STS-rendeletben ez idáig nem írta elő, így a rendelkezésre álló árindexek felhasználásával egyelőre nem kerül sor egy összevont szolgáltatási árindex (*Corporate Service Price Index, CSPI*) számítására.

Magyarország a rendelet szerinti nem lakossági értékesítésre vonatkozó (B–B típusú) indexeket állítja elő, ugyanakkor az érintett szakterületeken megindult az üzleti és lakossági ügyfelek számára nyújtott szolgáltatások (B-ALL típusú) indexei számításának módszertani fejlesztése. Hazánk teljesíteni tudta EU-s jogszabályi kötelezettségét, a szolgáltatások első körére határidőre megvalósult az első adattovábbítás az Eurostat felé, ugyanakkor kértük a kiküldött indexek bizalmas kezelését a számított mutatók szakértőkkel történő validálásáig, a hazai publikálás megkezdéséig. Ez biztosította az Eurostat számára az adatok felhasználhatóságát a közösségi aggregátumok számításához, azonban a magyar nemzeti szintű adatok önálló publikálását az adatvédelem feloldásáig nem tette lehetővé.

A KSH a közúti áruszállítás, futárpostai tevékenység, a távközlés, valamint az információtechnológiai és információs szolgáltatásokra vonatkozó (B–B típusú), 2007 első negyedétől kezdődő magyarországi idősorokat első alkalommal jelen kiadványában ismerteti.

¹ Lásd még: Joseph E. Stiglitz, Amartya Sen, Amartya Sen professzorok vezette bizottság jelentését a gazdasági teljesítmény és a társadalmi fejlődés méréséről.

² 1158/2005 EK számú, a rövid távú statisztikáról szóló módosított tanácsi rendelet.

³ A gazdasági szervezeteknek vagy a szervezeteket képviselő magánszemélyeknek nyújtott szolgáltatások egységáraitól képzett, business to business (B–B) típusú index.

⁴ A teljes ügyfélkört lefedő szolgáltatások (beleértve a lakosságot is) egységáraitól képzett, business to all (B–All) típusú index.

⁵ EU-27: az EU tagországai, EU-15: 2004 előtt csatlakozott országok; EA-16: euróövezet országai.

Az árbevételben elhanyagolható részarányt képviselő tengeri személyszállítás és tengeri áruszállítás árindexeit a nemzetgazdasági ághoz tartozó többi tevékenység rendelkezésre álló adataiból becsüljük. A nemzeti postai tevékenység, valamint a légi szállítás hazai árindexeit adatvédelmi okokból, az adatszolgáltatók hozzájárulásának hiányában nem áll módunkban közzétenni.

Az SPPI-indexek legfőbb felhasználási területei

Az SPPI indexek a nemzetközi gyakorlatban elsősorban deflátor szerepet töltenek be az ágazati kibocsátás és a hozzáadott érték reál (változatlan áras) teljesítményének bemutatásához, volumenindexek számításához. Konjunktúramutatóként, valamint a gazdasági szervezetek hosszú távú szerződéseinek indexálására is alkalmazzák őket. További fontos felhasználási területük a különféle makrogazdasági elemzések, döntések megalapozása.

A szolgáltatási kibocsátási árak megfigyelése Magyarországon

Az EU STS-rendelete szerinti, valamennyi szolgáltatási területre kiterjedő árstatisztikai adatgyűjtést a KSH nemzetközileg harmonizált módszertan, valamint egy 2006. évi bevezető adatgyűjtés tapasztalatai alapján 2007-ben kezdte meg. A minta keretében a gazdasági szervezetek regisztere (GSZR) szolgált, a megfigyelési körbe elsősorban az érintett ágazatba sorolt szervezetek kerültek, ami kiegészült a számottevő szolgáltatási melléktevékenységet vagy exporttevékenységet végző cégekkel. A hivatal a reprezentatív módon kiválasztott szolgáltatási tevékenységek egységárait a hazai fizetőeszközön kívül más pénznemben is fogadja (elsősorban euróban és dollárban), és az adatok feldolgozása előtt az MNB negyedéves középárfolyama alapján forintra konvertálja azokat. Ezt követően a rendelkezésre álló adatokból az időközben bevezetésre került TEÁOR'08 tevékenységi osztályozási rendszer szerint, 2006. évi bázissal állítja elő az árindexeket.

Az STS-rendeletben előírt megfigyelendő területek nemzetgazdasági súlyát tekintve mind az első kör, mind a jövőre publikálandó második kör GDP részaránya 6-6% körüli.

1. ábra

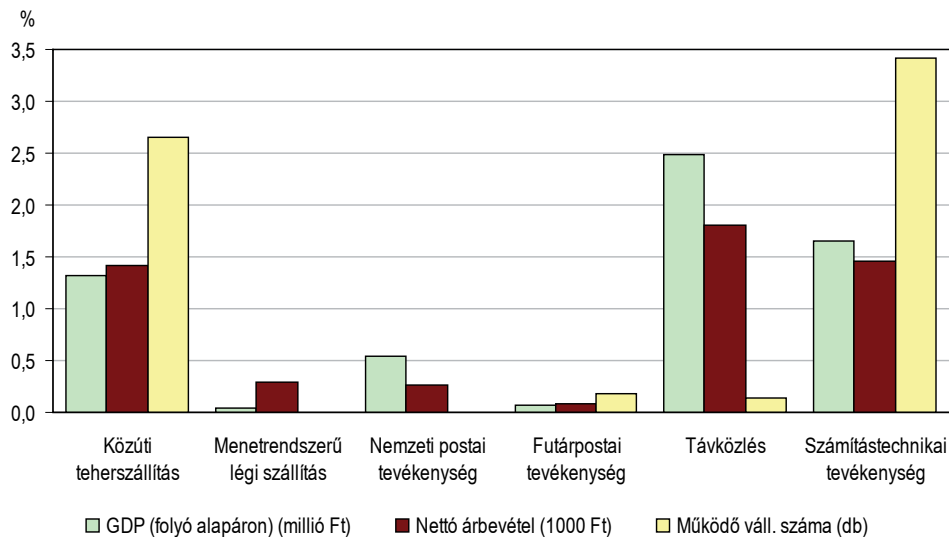
A VG-ban 2008-ban elkezdődött a nagykereskedelmi tevékenység, majd 2009-ben a banki és biztosítási tevékenység, valamint a vasúti és vízi szállítás megfigyelésének módszertani előkészítése.

A megfigyelt szolgáltatási ágazatok főbb jellemzői

Az ármelegfigyelésbe bevont ágazatokra nagyfokú heterogenitás jellemző, nagyrészt annak köszönhetően, hogy a cégek szakterületenként eltérő piaci feltételek között működnek. A 2007. évi adatokat vizsgálva jelentős eltérés mutatkozik a bruttó hozzáadott érték (GDP), az árbevétel és a működő vállalkozások számának nemzetgazdasági súlyát tekintve, különösen a koncentrált nemzeti postai tevékenység és a legnagyobb GDP-arányú (2,5%) távközlés esetében, ahol néhány nagyvállalat dominanciája érvényesül. Ezek bruttó hozzáadott értékének súlya jelentősen (0,3, illetve 0,7 százalékponttal) meghaladta az árbevételét. A számítástechnikai szolgáltatást nyújtó cégek GDP-részaránya szintén magasabb volt (0,2 százalékponttal), mint az árbevételé, azonban érdemes megjegyezni, hogy ez az eredmény a legnagyobb vállalkozásszámú szakterületek együttes teljesítményéből adódott. Ezzel szemben a magasabb költséghányaddal működő közúti teher szállítás árbevételének súlya 0,1 százalékponttal volt magasabb a GDP nemzetgazdasági súlyánál (1,3%), ugyanakkor a működő vállalkozások számának aránya 2,6% volt.

2. ábra

Az STS-rendelet szerinti I. körre vonatkozó főbb gazdasági mutatók nemzetgazdasági részaránya, 2007

Az egyes szolgáltatási tevékenységek eltérő sajátosságait, egyediségét az ármelegfigyelési rendszer valamennyi szakaszában – a mintaválasztásnál, a kérdőívek kialakításánál, és az informatikai rendszer fejlesztésénél – figyelembe kellett venni, különösen az árreprezentánsok és az árazási módszerek kiválasztása igényelt alaposabb szakmai és piaci ismereteket.

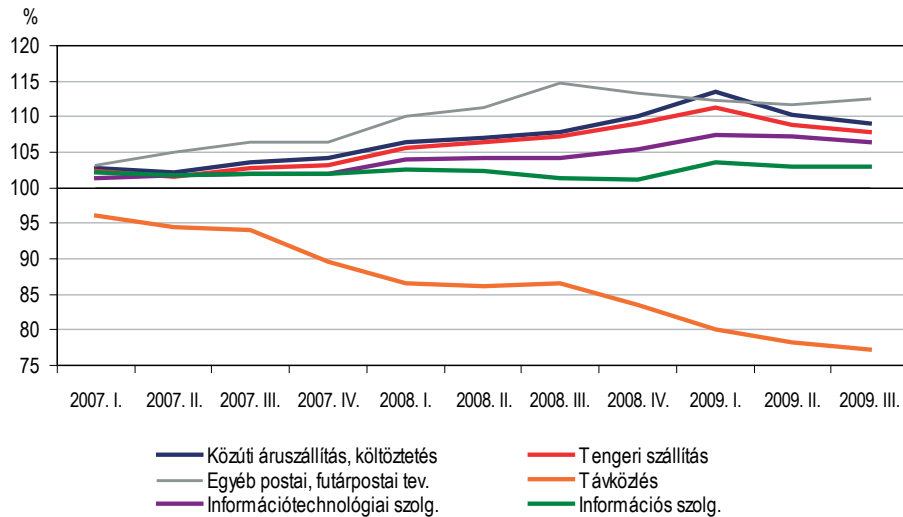
Magyarországon a nemzetközi ajánlások szerinti hét árazási módszert (egységértékmódszer, eszközarányos módszer, ismétlődő szolgáltatások árazása, komponens árazás, modellárazás, munkaidő-ráfordításon alapuló árazás, szerződések árazása), illetve azok kombinációit is alkalmaztuk.

Szolgáltatási kibocsátási árindexek

A szolgáltatások sokfélesége megnyilvánul az árak eltérő alakulásában is.

3. ábra

**Az STS-rendelet szerinti I. kör árindexei Magyarországon
(2006=100)**

Az ismertett szakterületek kibocsátási árainak többsége 2006 átlagához mérten a gazdasági válság hatásaitól eltekintve viszonylag egyenletesen növekvő tendenciát követett, ezzel szemben a távközlési szolgáltatások árainak jelentős csökkenése következett be.

1. Szállítási szolgáltatások

A „H” nemzetgazdasági ágba sorolt szállítási és raktározási tevékenységek közül az STS-rendelet első körébe a közúti áruszállítás, költöztetés, valamint a légi szállítás tevékenységei tartoznak. Míg Magyarországon a közúti áruszállítás esetében a legnagyobb cégek mellett nagyszámú kis- és középvállalkozás tevékenykedik, addig a légi szállítás piaca koncentrált, mindössze két nagyvállalat dominanciája érvényesül.

1.1. Közúti áruszállítás

A közúti áruszállítás a klasszikus szolgáltatások körébe sorolható, a működő vállalkozások száma 2007-ben meghaladta a 18 000-et, a nemzetgazdasági szintű árbevételarány 1,4%, a GDP-ből való részesedése ennél kissé szerényebb, 1,3% volt. A fuvarozók között egyre több alvállalkozó jelenik meg elsősorban a 10 főnél kevesebbet foglalkoztató mikrovállalkozások köréből, melyek együttes aránya a működő vállalkozások számát tekintve 94% körüli. A szakágzatba sorolt cégek tevékenységére jellemző, hogy szolgáltatásaikat gyakran csomagban, a logisztikai tevékenység valamennyi elemét kínálva végzik. Ilyenkor a partnerek gyakran hosszabb távú keretszerződést kötnek, ami előre rögzíti az árakat, viszont egyúttal tudatosabb árképzést is igényel. Ezzel párhuzamosan a fuvarozási ügyletek jelentős része egyedi, esetleg egyszeri szerződés, az ügyfél, illetve a szállítandó áru speciális igényeihez mérten.

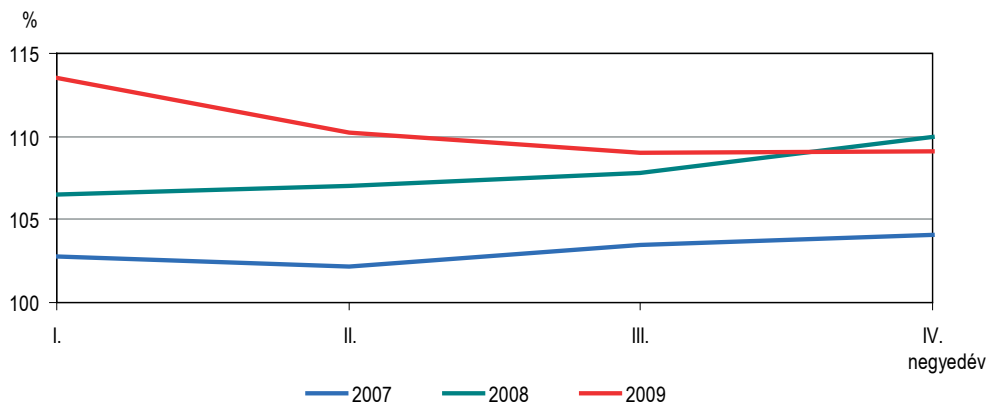
Az áruszállítási egységárak meghatározására leginkább az egységértékmódszert, a reprezentatívnek tekintett szerződések árazását, valamint az ismétlődő szolgáltatások tranzakciós árait alkalmazzuk. A legfontosabb ármeghatározó tényezőknek a termék típusa, a szállítás iránya és távolsága, a szállítandó áru mennyisége, valamint a szállítóeszköz típusa tekinthető.

Kibocsátási árindexek, 2007–2009

A közúti áruszállítási szolgáltatások piacán 2006-hoz képest 2009 második negyedévéig a kibocsátási árak fokozatos növekedése volt megfigyelhető.

4. ábra

Közúti áruszállítási szolgáltatások kibocsátási árának alakulása Magyarországon (2006=100)

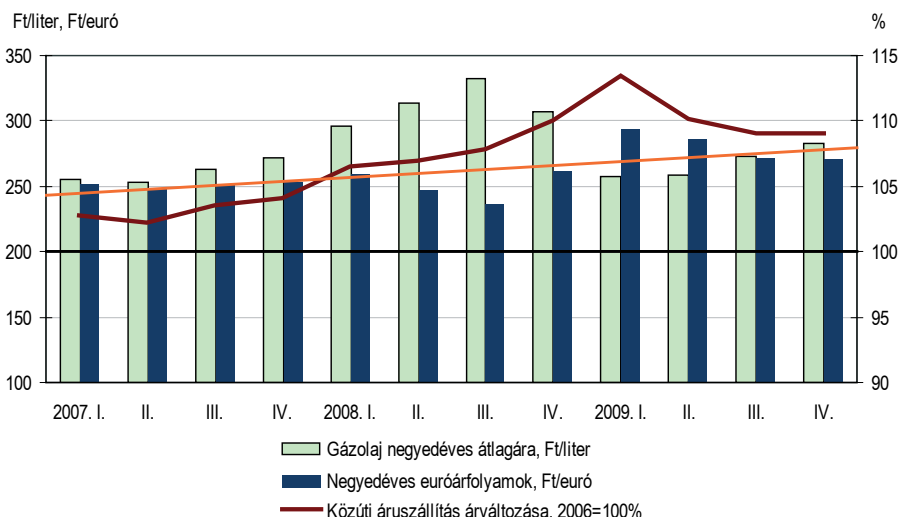

Az egyes éveken belül a legnagyobb mértékű áremelkedés az első negyedévben jelentkezett, majd kisebb léptékben ugyan, de tovább nőtt a fuvarok díja. Ez a tendencia egészen 2009 I. negyedévéig tartott, amikor az árak 13,5%-kal haladták meg a 2006. évi átlagos értéket. Ezt követően némi visszaesés következett be a közúti áruszállítás kibocsátási áraiban, majd az év második felében az árak stabilizálódtak, és kismértékben ugyan, de ismét növekedni kezdtek.

A főként gázolajat felhasználó közúti áruszállítás ár alakulását az inputfeltételek oldaláról befolyásolták az árfolyamváltozások, illetve a gázolaj árváltozása, bár hatásukat módosították olyan tényezők is, mint például a gázolajimportőrök és közúti áruszállítók készletezési szokásai, valamint a határ menti üzemanyag-vásárlások kínálta előnyök. Az input mellett az árak alakulásában a válság idején a visszaeső kereslet hatása is megjelent.

5. ábra

Közúti áruszállítási árindexek, az euróárfolyam és a gázolaj árának alakulása

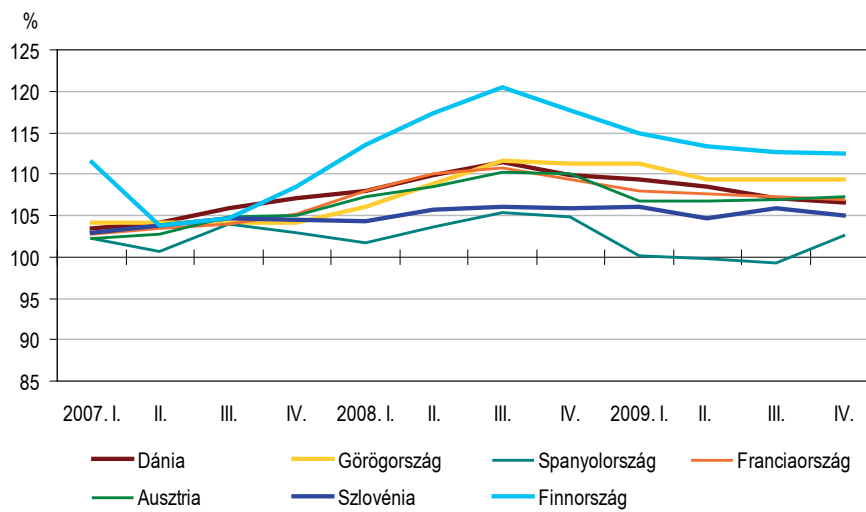
A közúti áruszállítás kibocsátási ára, valamint a gázolajár 2008 III. negyedévéig szinte párhuzamosan nőtt. A IV. negyedévben viszont – annak ellenére, hogy a gázolaj ára visszaesett – az áruszállítás árindexe az euró árfolyamának dinamikáját követve tovább emelkedett, egészen 2009 I. negyedévéig, ezt követően csökkent, és az év második felében gyakorlatilag stagnált.

Kitekintés az EU-ba

Az euróövezetbe tartozó tagállamokban a kibocsátási árindex 2007 I. negyedévéől alapvetően hasonló módon alakult: 2008 III. negyedévéig emelkedett, azután csökkent, és csak fokozatosan állt vissza a korábbi növekedési ütemre.

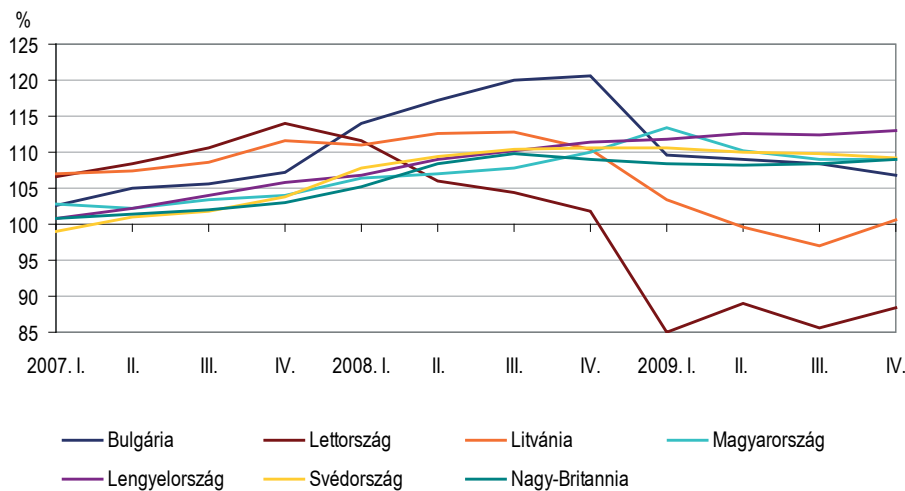
6. ábra

Egyes, az euróövezetbe tartozó országok közúti áruszállítási árindexei (2006=100)

7. ábra

Euróövezeten kívüli uniós tagországok közúti áruszállítási árindexei (2006=100)

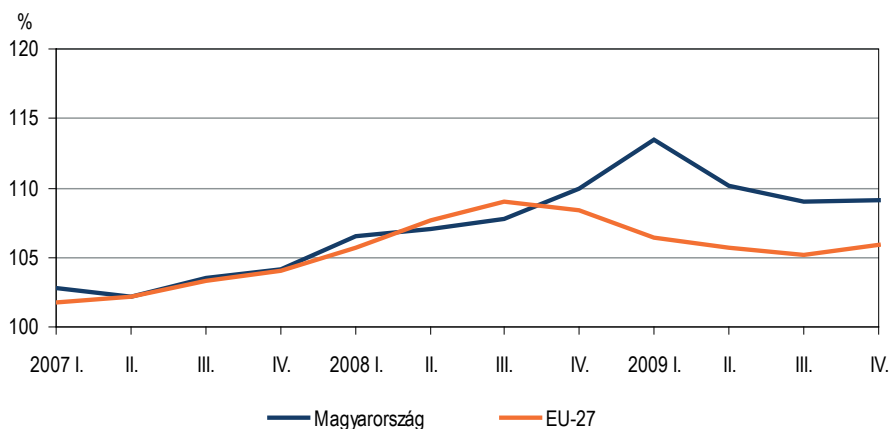
Azokban a tagállamokban, amelyekben hivatalos fizetőeszközként még nem vezették be az eurót, a kibocsátási árak 2006 óta nagyobb intervallumban mozogtak.

Az egyik legszembetűnőbb változás Lettország adataiban jelentkezett, ott az árak zuhanása már 2007 IV. negyedévében elkezdődött, és az árszint azóta is a 2006-os éves átlag alatt mozog. Litvánia közúti áruszállítási árai szintén 2006 árszintje alá csökkentek, viszont 2009 IV. negyedévében ismét növekedtek. Bulgária árindexei is nagymértékben változtak: 2008 III. negyedévéig látványos áremelkedés volt megfigyelhető, a következő negyedévben viszont fuvarárai több mint 10%-ot estek vissza. Litvánia és Csehország szolgáltatási árai is szinte 2006 árszintjéig mérséklődtek. Ezzel szemben például Lengyelországban 2006 óta stabilan növekedtek az árak, illetve Svédország és Nagy-Britannia kibocsátási áraiban sem következett be jelentősebb csökkenés.

Ezek alapján Magyarország közúti áruszállítási árindexei az elmúlt években közel hasonló módon alakultak, mint az EU-27 összesített negyedéves indexei, azzal a különbséggel, hogy hazánkban a kibocsátási árak 2009 I. negyedévében még emelkedtek, az EU-tagországok összesített árindexe pedig két negyedévvvel korábban, már 2008 III. negyedéve után kezdett el csökkenni.

8. ábra

**A közúti áruszállítás árindexei Magyarországon és az EU-ban
(2006=100)**

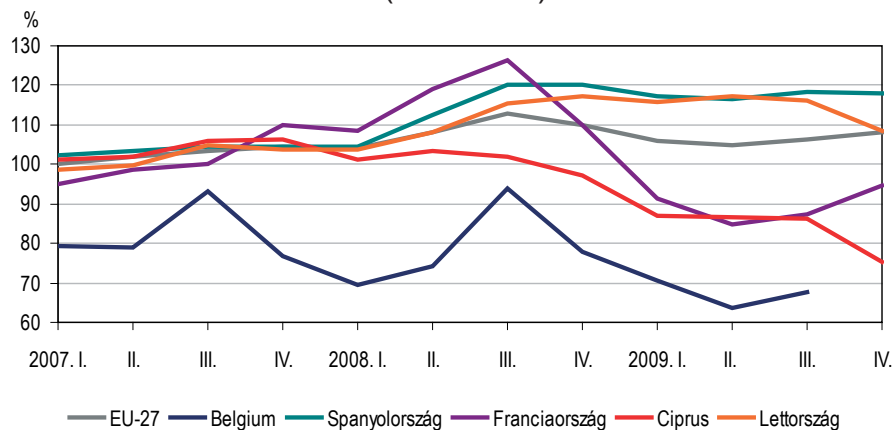
1.2. Légi szállítás

A légi szállítás hazai piacán mindössze két nagyvállalat dominanciája érvényesül, melyek 2007. évi összesített árbevétele az országos ágazati árbevétel 96%-át tette ki. A szolgáltatási kibocsátási árak a 2007–2009 közti időszakban 2006 átlagához viszonyítva éves szinten csökkentek, ugyanakkor a negyedéves árak átlagos változása a kereslet-kínálat törvényszerűségét igazolva mindhárom évben azonos jellegű szezonalitást mutatott. (Adatvédelmi okokból a két vállalkozás átlagolt árindexei sem közölhetők.)

Kitekintés az EU-ba

A légi szállítás területe nemcsak Magyarországon koncentrált piac, hanem Európa többi országában is. Ennek ellenére a teljes ügyfélkört lefedő árindexét számos tagország publikálható módon küldte ki az Eurostatnak. A csak üzleti célú értékesítés árszínvonal változásának konzisztens összehasonlításához csupán néhány ország időszora áll rendelkezésre, valamint a magyar adatokat is tartalmazó EU-27-aggregátum.

Légi szállítási árindexek (2006=100)

A szezonális a magyarországi tendenciához hasonlóan ezen országok adataiban is megfigyelhető volt, viszont az egyes országok árindexei jelentős eltérést mutattak.

Összességében az uniós átlagot tekintve a légi szállítás árindexei az elmúlt években a közúti áruszállításhoz hasonlóan alakultak: 2008 III. negyedévéig közel egyenletesen növekedtek, majd az árak mérséklődtek, és csak 2009 II. negyedévéől kezdtek el ismét növekedni.

2. Postai tevékenységek

A „H” nemzetgazdasági ágba tartozó postai szolgáltatások két – a postai tevékenység (egyetemes kötelezettséggel) és az egyéb postai, futárpostai tevékenység – szakágazatokba sorolhatók. A szolgáltatások díjait jogszabályi előírások figyelembevételével határozzák meg, amikre számos árfolyásoló tényező hat.

2.1. Postai tevékenység (egyetemes kötelezettséggel)

A szakágazatot mindössze egyetlen nagyvállalat a Magyar Posta Zrt. képviseli, melynek 2007. évi árbevétele az országos ágazati árbevétel 98%-át lefedte, a nemzetgazdasági szintű árbevétel aránya 0,26% volt, a GDP-ből való részesedése ennek a dupláját (0,55%-ot) is meghaladta.

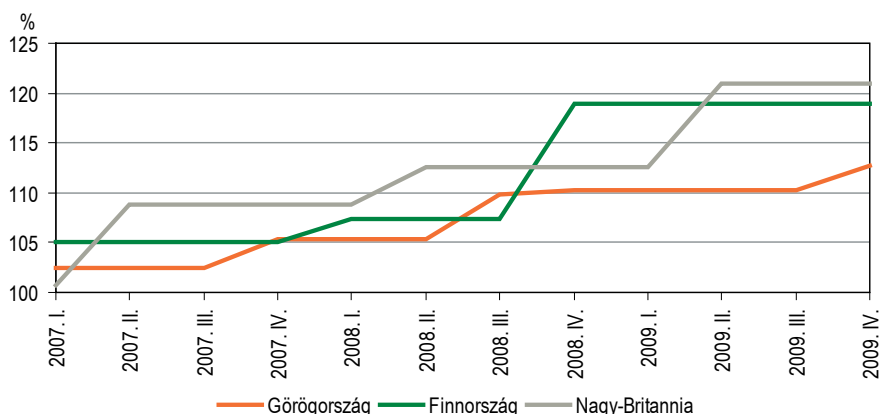
A posta legjellemzőbb szolgáltatásaira a beérkezett adatokból számított viszonyszámok az egy küldeményre eső – egységértékmódszer szerint számított – nettó árak változását mutatják. A 2007 és 2009 közötti időszak mindhárom évre vonatkozó időszora hasonló pályát követ (az árak minden évben magasabbak az előző év azonos időszakánál, ugyanakkor a magasabb első negyedévi érték éven belül csökken), ami jelentős részben az éves szerződések felülvizsgálatánál visszamenőleges hatállyal alkalmazott kedvezmények érvényesítését jelzi.

A Magyar Posta nem járult hozzá egyedi adatainak közzétételéhez, az ágazati szintű (TEÁOR'08: 53 Postai, futárpostai tevékenységek) adatok jövőbeni publikálásáról egyeztetések folynak.

Kitekintés az EU-ba

Az EU-27 országai közül többen – Magyarországhoz hasonlóan – embargósan küldték ki az 53.10-es szakágazatra vonatkozó árindexeket az Eurostatnak, ugyanakkor a legtöbb ország ágazati szintű adata publikus. Az Eurostat honlapján elérhető, nem védett 5310-es üzleti célú értékesítésre vonatkozó (B–B típusú) indexek pl. Görögország, Finnország és Nagy-Britannia esetében azt mutatják, hogy az árak éven belül jellemzően nem, csak év elején változnak. Ez arra enged következtetni, hogy egyszerű listaár megfigyelés (amely a kevésbé preferált ármegfigyelési módszerek közé tartozik), esetleg a partnerekkel kötött szerződések árainak alkalmazása történik (a szerződéseket jellemzően évente indexálják).

Postai tevékenység árindexei (2006=100)

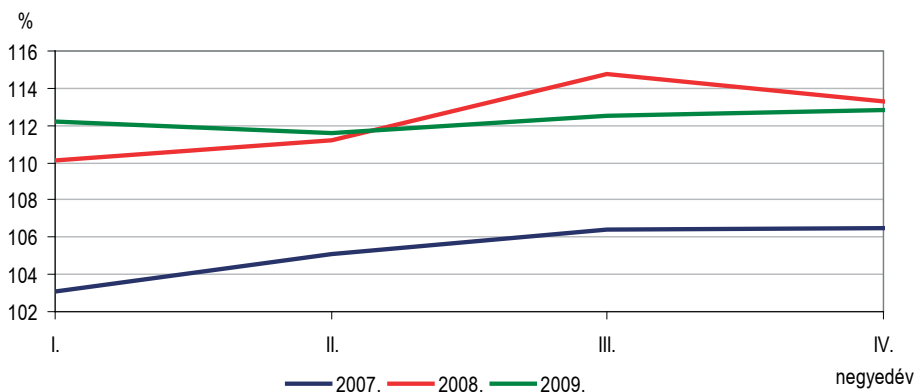
2.2. Egyéb postai, futárpostai tevékenység

A 2007. évi regiszter a szakágazatban közel 1300 szervezet tartott nyilván, melyeknek az együttes nemzetgazdasági szintű árbevételből és GDP-ből számított aránya igen csekély, mindössze 0,08, illetve 0,07% volt. Az egyes szolgáltatások árazásánál leginkább az egységértékmódszert, valamint az ismétlődő szolgáltatások tranzakciós árait alkalmaztuk. Legjellemzőbb ármeghatározó tényezőként a kézbesítés módját, a küldemény sajátosságait, a szállítás irányát és távolságát, a szállítandó áru méretét és mennyiségét, valamint a szállítóeszköz típusát vettük figyelembe.

Kibocsátási árindexek, 2007–2009

Az idősorok 2007 és 2009 közti alakulása – miszerint az árak minden év elején, majd az éven belül is alapvetően növekednek – viszonylag hasonló, ez alól kivétel a 2008 IV. és 2009 II. negyedéve, amikor a megelőző időszakhoz képest 1,3, illetve 0,6%-os csökkenés következett be.

Egyéb postai, futárpostai tevékenység árindexei Magyarországon (2006=100)

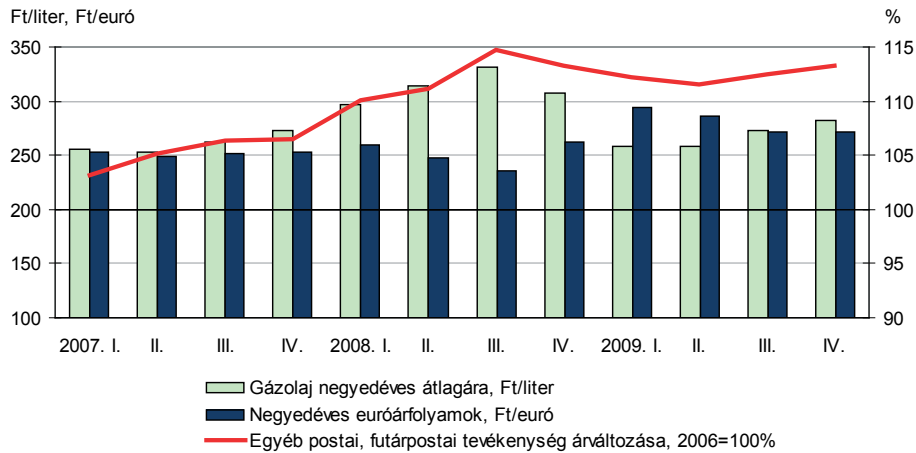

A futárpostai tevékenységek negyedéves átlagos árváltozását összevetve a forint–euró árfolyam alakulásával az tapasztalható, hogy 2008 első negyedévéig a két idősor párhuzamosan növekedett, majd a válság időszakában ez a tendencia a két idősort egymáshoz viszonyítva ellentétes irányba fordult. A futárposta szolgáltatásainak árazásánál – csakúgy, mint a szállítási tevékenységek eseté-

ben – jelentős szerepe van az üzemanyagárak alakulásának, melynek pályája hasonló az árindex-éhez, azzal a különbséggel, hogy a vizsgált időszak legmagasabb értékeihez viszonyítva a gázolaj ára 2009-ben a futárpostai szolgáltatás árához képest nagyobb mértékben esett vissza.

12. ábra

Egyéb postai, futárpostai tevékenység árindexei, az euróárfolyam és a gázolaj árának alakulása

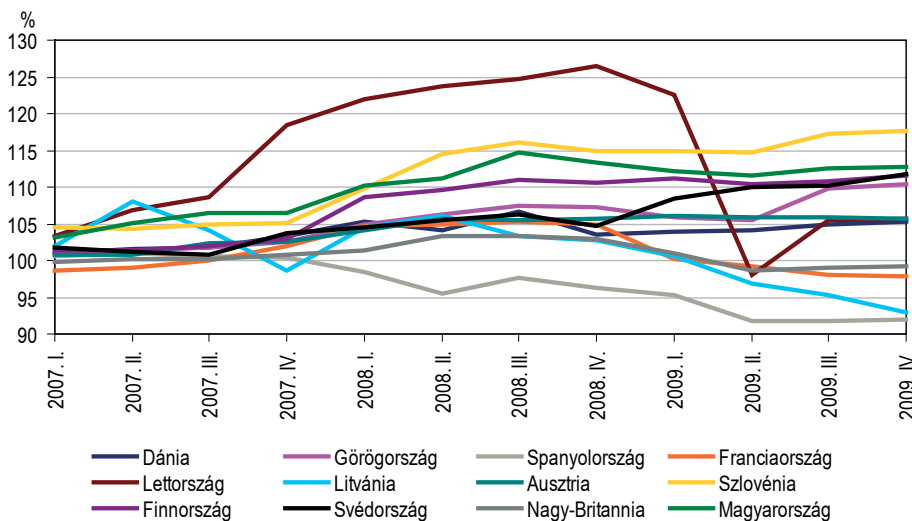
A 2006-hoz viszonyított árak 2008. III. negyedévre a vizsgált időszak legjelentősebb, 14,8%-os növekedését érték el. Ezt követően az árak kissé csökkentek, majd 2009 második felétől ismét stabilizálódtak.

Kitekintés az EU-ba

Az egyéb postai, futárpostai tevékenységre vonatkozóan számos tagország árindexe érhető el, azonban az EU-s aggregátumot a kiadvány összeállításának időszakában még nem tették közzé. A rendelkezésre álló (B–B típusú) adatokat egy koordinátarendszerben ábrázolva megállapítható, hogy a magyar értékek inkább az euróövezethez tartozó országok kiegyenlített idősoraihoz hasonlítanak.

13. ábra

Egyéb postai és futárpostai tevékenység árindexei (2006=100)

3. Távközlés

A 2008-ban bekövetkezett tevékenységi nomenklatúraváltás jelentősen érintette a távközlési szolgáltatásokat. A régi osztályozás (TEÁOR'03) alapján a távközlés (6420) szakágazat szintű volt, TEÁOR'08 szerint viszont – a „J” Információ, kommunikáció nemzetgazdasági ághoz sorolt – négy szakágazatot felölelő ágazat⁶ lett (61). Ez nagy körültekintést igényelt a cégek új főtevékenységének meghatározásánál, és a megfigyelésbe bevont adatszolgáltatói kör aktualizálásánál.

Az ismertetett szolgáltatások közül nemzetgazdasági szinten a távközlés képviseli a legnagyobb (2007-ben 2,5%-os) GDP-résarányt, ami több mint 0,7 százalékponttal magasabb az ágazat nemzetgazdasági szintű nettó árbevétel arányánál, és tizenhatszorosa a távközlés területén működő és a gazdasági szervezetek regiszterében nyilvántartott összes működő vállalkozás számarányának.

2007-ben még csupán a vezetékes és a vezeték nélküli szolgáltatások homogén csoportjaira vonatkozó egységárakat figyeltük meg, majd az adatgyűjtést 2008-tól kiterjesztettük a műholdas és az egyéb távközlési tevékenységek áralakulására is. Ez 2008-tól kisebb mértékben befolyásolta a távközlés összetett árindexét.

A koncentrált piacon a 2007-es regiszter adatok alapján három piacvezető cég kibocsátása meghaladta az ágazati árbevétel 66%-át, a legjelentősebb 10 szervezeté pedig 85% körüli volt. A szolgáltatás igénybevevői egyaránt lehetnek üzleti és lakossági ügyfelek, a két kör szétválasztását a cégek saját információs rendszerük alapján, eltérő módszerrel kísérik meg. Mivel a kisebb szervezetek gyakran lakossági csomagot is igénybe vesznek, illetve a magánszemélyek a céges elszámolás szerinti szolgáltatást is használják, óhatatlanul számolni kell bizonyos mértékű átfedéssel.

Magyarországon az EU-s jogszabály szerinti nem lakossági célú (B–B típusú) indexeket állítjuk elő, a teljes ügyfélkört lefedő (B–All) árindexek számításának módszertani fejlesztése folyik.

A szakterületre jellemző, hogy a szolgáltatók nagyon heterogén összetételű csomagokat kínálnak partnereik számára, amelyek mind tartalmukat, mind a minőséget illetően rendkívül gyorsan követik a technológiai fejlődést és az ebből adódó kereslet változását. Emiatt igen nehéz hosszabb ideig változatlanul tekinthető, kellő lefedettséget biztosító árreprezentánsokat kiválasztani. Ebből adódóan a nagy elemszámú, homogén termékcsoportok esetére az egységértékmódszert preferáltuk, ami mellett a szolgáltatáscsomagok összetevőinek árazását és az egyedi szerződések árainak megfigyelését is alkalmaztuk – a nemzetközi módszertani ajánlásoknak megfelelően.

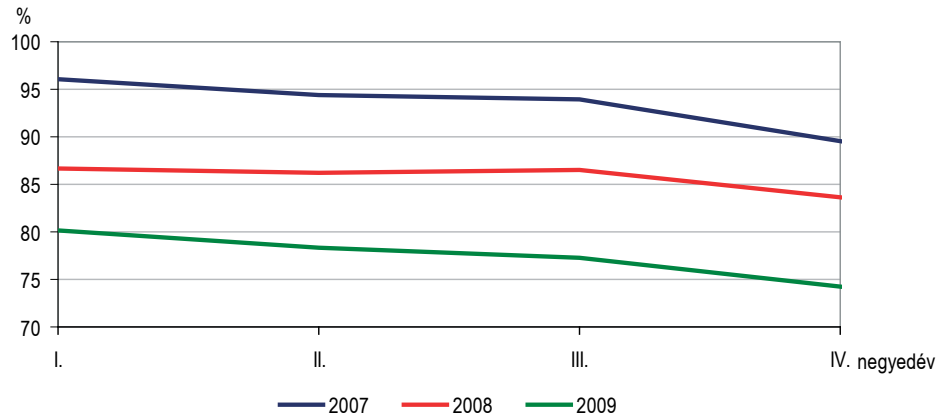
A távközlési szolgáltatások árai bizonyos mértékben szabályozottak, és az előírások szerint költségalapúak. Ugyanakkor a díjak meghatározása az ügyféllel kötött egyedi alkuk alapján történik, leginkább a csomag összetétele és hatóköre (térben és időben), az igénybe vett szolgáltatás gyakorisága, a hívás vagy az adatátvitel mennyiségi paraméterei, illetve az alkalmazott technológia (elérés gyorsasága, módja) függvényében.

A távközlés magyarországi árai a megfigyelési időszak mindhárom évében visszaestek, az egyes éveken belül (2008 III. negyedévé kivéve) szintén hasonló mértékű csökkenés volt megfigyelhető. Ugyanez a tendencia jellemezte a vezetékes, illetve a mobiltelefonos szolgáltatások idősorait, azonban a vezetékes távközlés szakágazati szintű árindexei az ágazati értékekhez képest kisebb mértékű, a vezeték nélküli szolgáltatások árindexei pedig nagyobb arányú csökkenést mutattak.

⁶ TEÁOR'08: 61 Távközlés; 6110 Vezetékes távközlés, 6120 Vezeték nélküli távközlés, 6130 Műholdas távközlés, 6190 Egyéb távközlés

14. ábra

A távközlés árindexei Magyarországon
(2006=100)

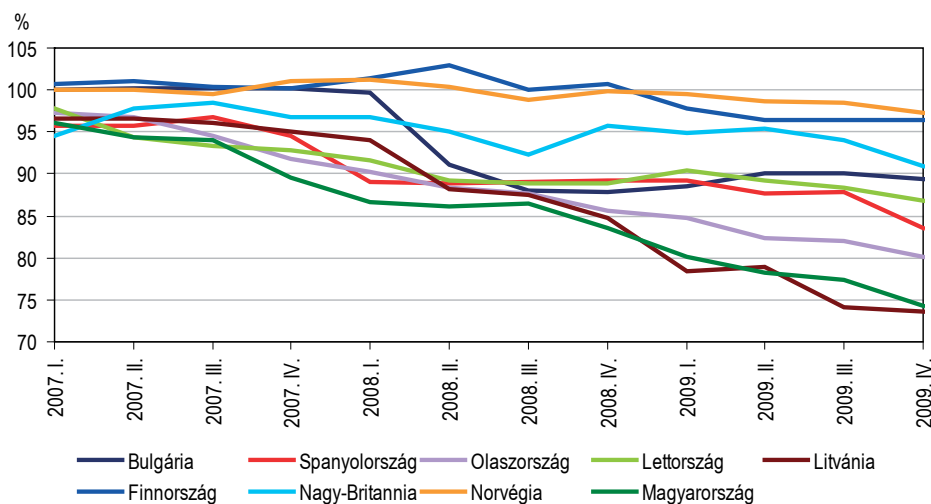

Kitekintés az EU-ba

Az országok többsége (néhány nagyobb ország adatsora még nem hozzáférhető) a legfrissebb nemzetközi ajánlások szerinti árazási módszereket alkalmazza, azonban páran a korábban megszokott módon egyelőre például az interneten is hozzáférhető nyilvános listaárakat gyűjtik be. Nem mindenkinek sikerült megfelelő módszert találnia az üzleti és lakossági ügyfelek megkülönböztetésére, így a tagországok idősorai nagyfokú szóródást mutatnak.

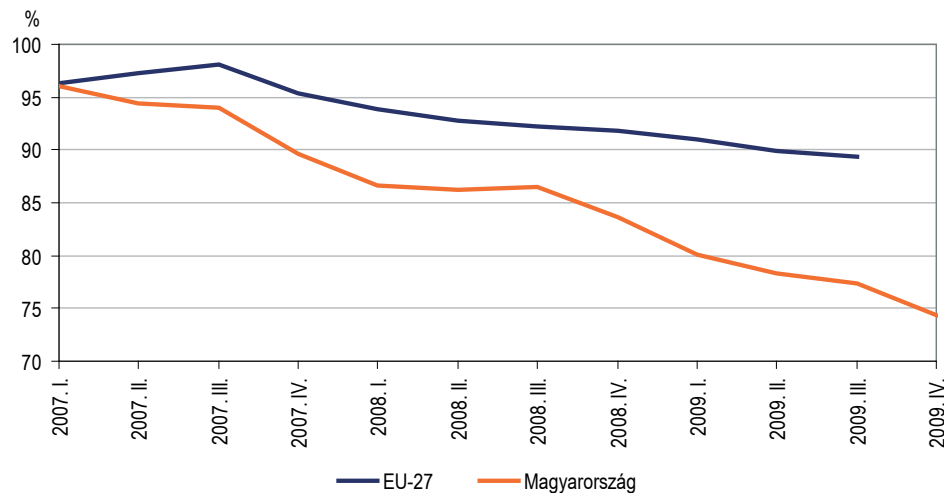
15. ábra

A távközlés árindexei
(2006=100)

A terület igen gyors fejlődése miatt számos országban (Magyarországon is) évente cserélik a súlyokat, mások a 2006-os bázis időszaki súlyarányokat alkalmazzák, ami szintén megnehezíti az adatok nemzetközi szintű összehasonlítását.

A távközlés árindexei Magyarországon és az EU-ban (2006=100)

Az üzleti partnereknek nyújtott távközlési kibocsátási árak Magyarországon az EU-tagországok átlagához hasonló, azonban annál nagyobb mértékben csökkenő tendenciát követtek. Míg a hazai árak 2009 III. negyedévében a 2006. évi bázishoz képest 23%-ot estek vissza, addig az EU-átlag értékei ennek csupán a felét, 11%-ot érték el.

4. Számítástechnikai tevékenységek

A 2008 előtti tevékenységi nomenklatúra 72-es ágazata szerinti számítástechnikai tevékenységek a 2008-tól érvényes új TEÁOR'08 tevékenységi osztályozás alapján a „J” nemzetgazdasági ág két külön ágazatába sorolhatók: 62 Információtechnológiai szolgáltatás és 63 Információs szolgáltatás.

A teljes szakterület teljesítményére jellemző, hogy 2007-ben a működő vállalkozások száma meghaladta a 23 500-at, ennek több mint 94%-át a mikrovállalkozások adták. A GDP-ből való nemzetgazdasági szintű részesedése 1,7, a bruttó kibocsátásból 1,5% volt.

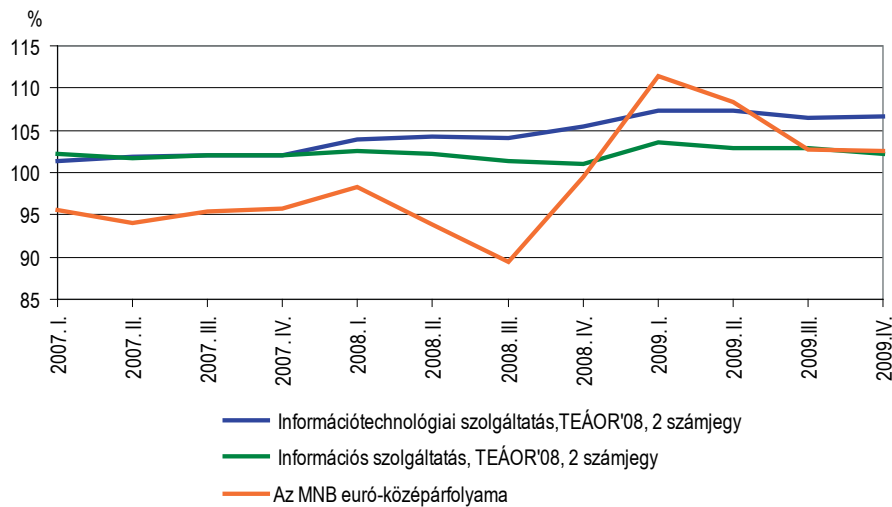
A szakterület sajátossága, hogy a számítástechnikai szolgáltatások gyakran igen összetettek, azokat egyedi módon, rugalmasan igazítják az ügyfelek igényeihez. Komplet szolgáltatáscsomagot nyújtanak üzleti partnereik számára, amit az adatszolgáltatók nem mindig tudnak megbontani, emiatt a szakágazat szintű tevékenységek sokszor nem választhatók szét. Mindez nehézséget okoz az ármelegfigyelés szempontjából. A szolgáltatások egyedisége, gyors változása miatti nehéz összehasonlíthatóság következtében a minőségi változásokból eredő árbefolyásoló hatást az adatszolgáltatókkal egyeztetve igyekszünk kiszűrni.

A számítástechnikai árreprezentánsok egységárainak megadásához főként a munkaidőn alapuló árazási módszert (rezsi napi és óradíjak), a szerződések árazását, az egységértékmódszert, valamint az ismétlődő szolgáltatások tranzakciós árait alkalmazzuk.

Az árak alakulását leginkább meghatározó paraméternek minősül a szolgáltatás jellege, a szakértő szakmai felkészültsége, az alkalmazott technológia, a tétel szám és a megrendelő székhelye (belföldi, vagy exportszolgáltatás).

A hazai árak változásának egyik oka az árfolyamváltozás lehet, ugyanis a belföldi és export viszonylatban is jellemzően euróban jelentett óra- vagy napidíjakat az adatok feldolgozása előtt az MNB negyedéves középárfolyama szerint forintra számítjuk át.

**Információtechnológiai, információs szolgáltatások
kibocsátási árának alakulása Magyarországon
az MNB euró-középfolyamának tükrében
(2006=100)**

A számítástechnikai tevékenységek esetében számos ország adata egyelőre nem érhető el az Eurostat adatbázisában. Az alacsony lefedettség miatt nem történt meg EU-27-szintű aggregátumok kiszámítása, ami megnehezíti a szakterület hazai adatainak összehasonlítását az EU-tagállamok adataiból képzett átlagos értékekkel.

Az információtechnológiai szolgáltatások ágazatban 11 tagállam, az információs szolgáltatások ágazatban mindösszesen 10 tagállam árindex adatai állnak rendelkezésre – hiányoznak olyan tagállamok idősorai, mint például Németország, Franciaország, Portugália.

4.1 Információtechnológiai szolgáltatás

Az ágazat kibocsátási árának 2007–2009. évi alakulásában növekedés figyelhető meg. Nagyobb árváltozás általában az év első negyedévében tapasztalható, ugyanis a megfigyelésbe bevont szerződések árának indexálására jellemzően ebben az időszakban kerül sor.

A szolgáltatások termelői árai 2007-ben a viszonylag stabil forint-euró árfolyam mellett kismértékben, átlagosan 1,8%-kal emelkedtek, a növekedés üteme 2008 első negyedévéitől tovább folytatódott, és az árak éves szinten átlagosan 4,4%-kal haladták meg a 2006. évi árszínvonalat – annak ellenére, hogy a forint-euró középfolyam 2008 III. negyedévében mélyponton volt. Az információtechnológiai szolgáltatások kibocsátási áaira kissé késleltetve hat az árfolyam-ingadozás, elsősorban a forint gyengülése. Az árak alakulását az árfolyamhatáson kívül számos más tényező is befolyásolja. Ebben az időszakban már érződtek a gazdasági válság jelei, tapasztalható volt az ágazat szolgáltatásai iránti külső és belső kereslet csökkenése, ami 2009-ben tovább folytatódott. A negatív hatásokat az informatikai vállalkozásoknak nagyobb stabilitást biztosító hosszabb távra kötött szerződések, valamint az iparág gyors változási képessége ellensúlyozták.

2009-ben folytatódott az árak éves szintű növekedése, a bázisévhez viszonyítva átlagosan 7%-kal. Az árnövekedés mértéke az előző évhez képest 2,4% volt.

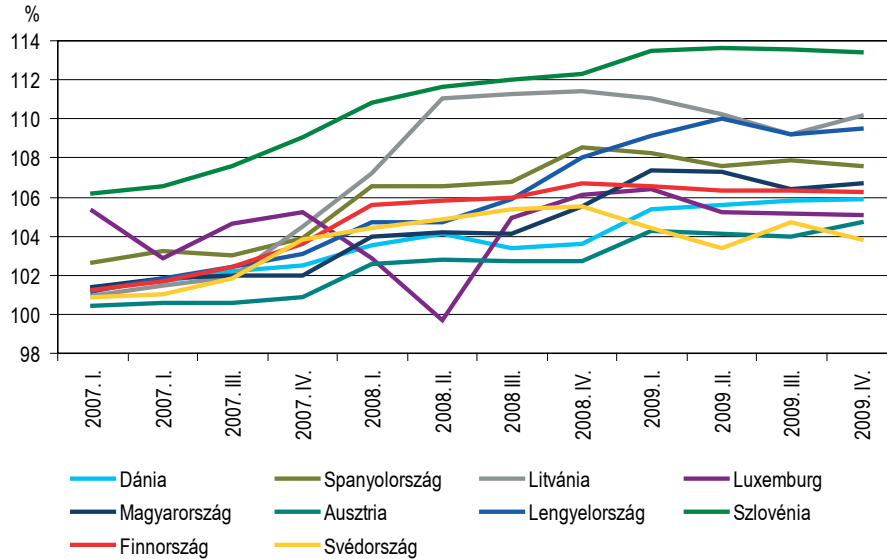
Kitekintés az EU-ba

A tagországok rendelkezésre álló adatai alapján számított információtechnológiai szolgáltatások árindexe 2007–2009 között növekedést mutatott, 2009-ben elérte a 7,5%-ot a 2006. évi bázis-hoz képest. Magyarországon a kibocsátásiárindex-adatok belesimultak az egyes országok által je-

lentett adatsorokba. 2007-ben 0,7, 2008-ban 1,6, 2009-ben pedig átlagosan csupán 0,5 százalékponttal maradtak el a vizsgált tagországok átlagától.

18. ábra

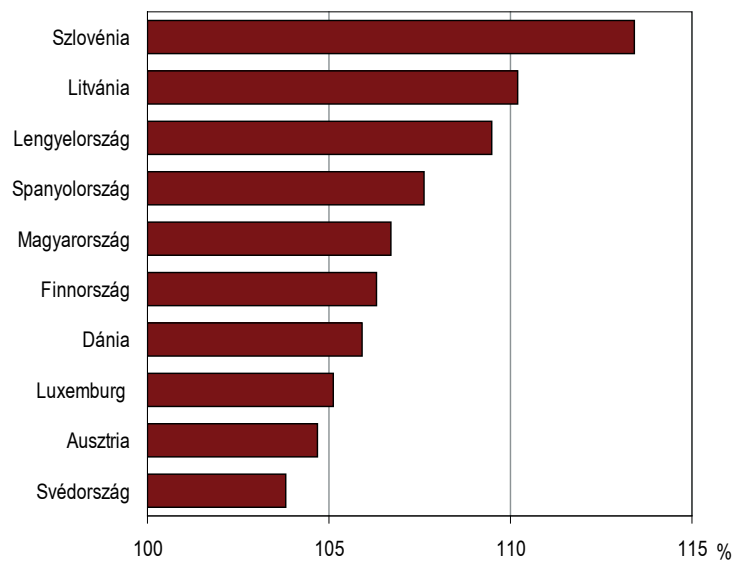
**Információtechnológiai szolgáltatások kibocsátási árindexének alakulása
(2006=100)**

A tagországok adataiból számított ágazati kibocsátási árak 2006-hoz viszonyítva a legnagyobb mértékben Szlovéniában emelkedtek. 2009-ben átlagosan 13,5%-kal haladták meg a bázisidőszaki mértéket.

19. ábra

**IT-szolgáltatások kibocsátási árindexe,
2009. IV. n.év (2006=100)**

4.2. Információs szolgáltatás

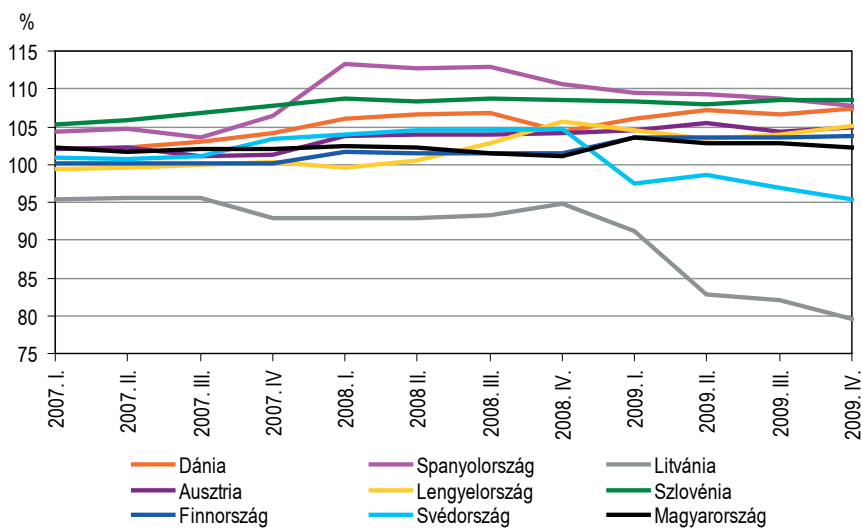
Erre az ágazatra a mérsékeltebb árváltozás jellemző. A tárgyévet megelőző évhez viszonyítva 2007-ben a szolgáltatások kibocsátási ára átlagosan 2%-kal nőtt, 2008-ban szerény, 0,2%-os csökkenés, majd 2009-ben ismét 1,1%-os áremelkedés mutatkozott.

Kitekintés az EU-ba

A vizsgált időszakban az információs szolgáltatások EU-s termelői ára – tagállamok elérhető árindexei alapján – szintén enyhe növekedést mutatott. 2007-ben átlagosan 1,4, 2008-ban 3,7%-kal voltak magasabbak a 2006-os báziséhoz képest, majd 2009-ben közel 1%-kal mérséklődtek a megelőző évhez viszonyítva, ami 2006-hoz mérten még mindig 2,4%-os emelkedést jelentett.

20. ábra

Információs szolgáltatások kibocsátási árindexének alakulása
(2006=100)

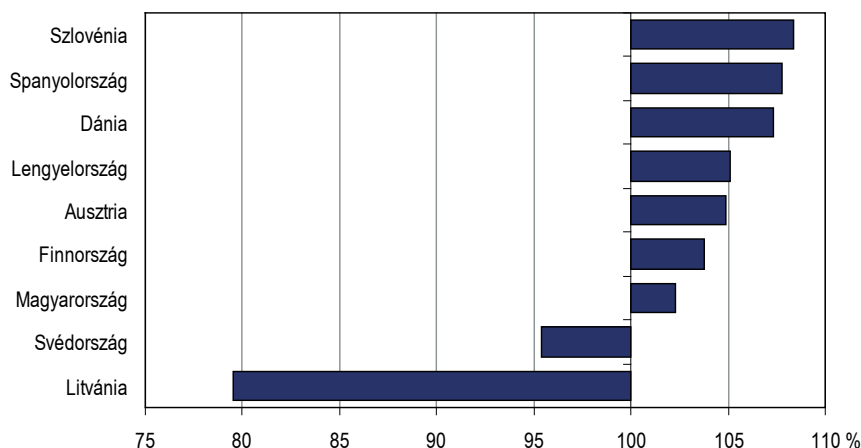

Az ágazat szolgáltatási termelői árának csökkenése Litvániában volt a legmarkánsabb, az árak a báziséhoz mérten 2007-ben átlagosan 5,1%-kal mérséklődtek, 2008-ban ez a tendencia tovább folytatódott, ami 2009-re már 16,3%-os csökkenést eredményezett.

A szemléltető ábra alapján megállapítható, hogy a magyar információs szolgáltatások árindexe illeszkedik a tagországok által jelentett adatsorok átlagához.

2007-ben a szakágazat hazai kibocsátási ára átlagosan 0,6 százalékponttal haladta meg a tagországok átlagát, ezzel szemben 2008-ban 1,9 százalékponttal volt alacsonyabb, majd 2009-ben ismét kissé az uniós átlag fölé emelkedett (0,5 százalékponttal).

Információs szolgáltatások kibocsátási árindexe, 2009. IV. n.év
(2006=100)

Összefoglaló

A bemutatott tevékenységeket végző cégek kínálatát szerteágazó, esetenként több szolgáltatási ágba sorolható komplex szolgáltatások jellemezik.

Az adatok publikálása előtt konzultáltunk az egyes ágazatok szakmai szervezeteivel, valamint a legjelentősebb gazdasági szervezetek szakértőivel annak megítélésére, hogy az árindexek megfelelően tükrözik-e az érintett szakterület piaci folyamatait. Tapasztalataink szerint a magyarországi árak alakulását az ágazati sajátosságokon, a forint árfolyamának nagyarányú ingadozásán és a pénzügyi-gazdasági válság egyéb hatásain túl néhány területen jelentősen befolyásolta a szezonális, a piaci kereslet-kínálat, valamint az éles versenyből adódó törvényszerűségek. Az ügyfelek megnyerésének és megtartásának jellemző módja a hosszú távú keretszerződések alkalmazása, a partner igényeihez igazodó szolgáltatáscsomag kialakítása, illetve különféle engedmények garantálása.

Összességében megállapítható, hogy a legtöbb szakterület – az adatszolgáltatásra kijelölt vállalkozásokat és a kiválasztott árreprezentánsokat tekintve – megfelelően lefedett, és a hazai árindex idősorok EU-s környezetben bemutatva jól belesimulnak a jelentős szóródással jellemezhető nemzetközi trendekbe.

Táblázatok

1. tábla

Megfigyelt szolgáltatási területek negyedéves kibocsátási árindexei a TEÁOR'08 szerint

Időszak	Közúti áruszállítás, költöztetés	Tengeri szállítás	Egyéb postai, futárpostai tevéke- nyység	Távközlés	Információtechnológiai szolgáltatás	Információs szolgáltatás
	49.4	50.1+50.2	53.2	61	62	63
2006 = 100,0						
2007. I.	102,8	102,3	103,1	96,1	101,4	102,2
II.	102,2	101,6	105,1	94,4	101,8	101,7
III.	103,5	102,7	106,4	94,0	102,0	102,0
IV.	104,1	103,2	106,5	89,6	102,0	102,0
2008. I.	106,5	105,7	110,1	86,6	104,0	102,5
II.	107,0	106,4	111,2	86,2	104,2	102,3
III.	107,8	107,2	114,8	86,5	104,1	101,4
IV.	110,0	109,1	113,3	83,6	105,5	101,1
2009. I.	113,5	111,2	112,2	80,1	107,4	103,5
II.	110,2	108,8	111,6	78,3	107,3	102,9
III.	109,0	107,8	112,5	77,3	106,4	102,9
IV.	109,1	108,5	113,3	74,3	106,7	102,3
Előző negyedév =100,0						
2007. I.	101,3	101,0	102,1	99,4	100,7	102,6
II.	99,5	99,4	101,9	98,2	100,4	99,5
III.	101,3	101,0	101,2	99,6	100,2	100,3
IV.	100,6	100,5	100,2	95,3	100,0	100,0
2008. I.	102,4	102,4	103,3	96,6	101,9	100,4
II.	100,5	100,7	101,0	99,6	100,2	99,9
III.	100,7	100,7	103,2	100,3	99,9	99,1
IV.	102,1	101,8	98,7	96,6	101,4	99,7
2009. I.	103,1	101,9	99,1	95,9	101,8	102,4
II.	97,1	97,8	99,4	97,8	99,9	99,5
III.	98,9	99,1	100,8	98,7	99,2	99,9
IV.	100,1	100,7	100,7	96,1	100,2	99,5
Előző év azonos időszaka =100,0						
2008. I.	103,7	103,4	106,7	90,0	102,6	100,2
II.	104,7	104,7	105,8	91,3	102,4	100,6
III.	104,2	104,4	107,9	92,0	102,0	99,4
IV.	105,8	105,7	106,3	93,2	103,4	99,1
2009. I.	106,5	105,2	102,0	92,5	103,3	101,0
II.	102,9	102,2	100,4	90,9	103,0	100,6
III.	101,1	100,6	98,0	89,4	102,3	101,4
IV.	99,1	99,5	100,0	88,9	101,1	101,2

2. tábla

Megfigyelt szolgáltatási területek kibocsátási árindexei

Év	Közúti áruszállítás, költöztetés	Tengeri szállítás	Egyéb postai, futár- postai tevékenység	Távközlés	Információtechnológiai szolgáltatás	Információs szolgáltatás
	49.4	50.1+50.2	53.2	61	62	63
2006 = 100,0						
2007	103,1	102,5	105,3	93,5	101,8	102,0
2008	107,8	107,1	112,4	85,6	104,4	101,8
2009	110,4	109,1	112,5	77,4	107,0	102,9
Előző év = 100,0						
2007	103,1	102,5	105,3	93,5	101,8	102,0
2008	104,6	104,5	106,7	91,6	102,6	99,8
2009	102,4	101,9	100,1	90,4	102,4	101,1

3. tábla

A megfigyelésbe bevont szolgáltatási tevékenységek a TEÁOR'08 szerint**I. kör: első publikálás 2010 júniusában**

49.4	Közúti áruszállítás, költöztetés
50.1 + 50.2	Tengeri személy- és áruszállítás
51	Légi szállítás
53.1	Postai tevékenység
53.2	Egyéb postai, futárpostai tevékenység
61	Távközlés
62	Információtechnológiai szolgáltatás
63	Információs szolgáltatás

II. kör: első publikálás 2011 júniusában

52.1	Raktározás, tárolás
52.24	Rakománykezelés
69.1	Jogi tevékenység;
+ 69.2	Számviteli, könyvvizsgálói tevékenység, adószakértői tevékenység; Üzletviteli tanácsadás
+ 70.2	
71	Mérnöki és építészmérnöki tevékenység; műszaki vizsgálat, elemzés
73	Reklám, piackutatás
78	Munkaerő-piaci szolgáltatás
80	Biztonsági, nyomozói tevékenység
81.2	Takarítás

Elérhetőségek:

Felelős szerkesztő: Süveges Éva főosztályvezető

További információ: Hamvainé Holocsy Ildikó

Telefon: (+36-1) 345-6646, e-mail: ildiko.holocsy@ksh.hu

[Információs szolgálat](#), telefon: (+36-1) 345-6789, fax: (+36-1) 345-8641